

SECTION 1. AGRONOMY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-657-7-1>

TRANSFER OF AGRICULTURAL INNOVATION IN THE CONDITIONS OF THE DONETSK REGION

ТРАНСФЕР АГРОІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Vinyukov O. O.

*Doctor of Agricultural Sciences,
Professor, Director
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Ukraine*

Вінюков О. О.

*доктор сільськогосподарських наук,
професор, директор
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Україна*

Udovychenko S. M.

*Candidate of Economic Sciences, Senior
Researcher,
Head of the Department of Economic
Research and Innovative Providing
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Ukraine*

Удовиченко С. М.

*кандидат економічних наук, старший
науковий співробітник,
завідувач відділу економічних
досліджень та інноваційного
провайдингу
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Україна*

Bondareva O. B.

*Candidate of Technical Sciences, Senior
Researcher, Scientific Secretary
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Ukraine*

Бондарева О. Б.

*кандидат технічних наук, старший
науковий співробітник,
учений секретар
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Україна*

Для аграрного сектору, який стикається з глобальними викликами, такими як зміна клімату, виснаження ґрунтів і зростання населення,

інновації є ключовим фактором забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку [1].

Для аграрного сектору Донецької області в сучасних умовах нестійкої політичної і економічної ситуації питання інноваційного провайдингу та трансферу наукових розробок є особливо актуальним [2]. Регіональні особливості, такі як специфічний клімат, пошкодження інфраструктури та обмеження в доступі до ресурсів, вимагають особливих підходів до управління інноваційними процесами. Не менш важливим в цих умовах виступає трансфер наукових розробок, який передбачає перенесення наукових знань та технологій від дослідних центрів до реальних агровиробників [3]. Необхідно впроваджувати агроінновації, які дозволять не лише відновити, але й модернізувати сільськогосподарське виробництво, зробити його більш стійким, продуктивним та екологічно відповідальним. Системне впровадження інновацій є життєво необхідним для подолання наслідків збройної агресії і відновлення аграрного виробництва.

Наразі сільськогосподарське виробництво Донецької області зазнало колосальних прямих та непрямих збитків через військову агресію. Це призвело до різкого скорочення обсягів виробництва ключових культур та тваринництва, а також до значної релокації або закриття багатьох агропідприємств у регіоні. Значна частина території області перебуває під тимчасовою окупацією або знаходиться у зоні активних бойових дій, що унеможлиблює діяльність галузі рослинництва. На деокупованих територіях сільськогосподарські угіддя заміновані або забруднені вибухонебезпечними предметами, що небезпечно для життя та потребує комплексних довготривалих програм розмінування. Використання сільськогосподарських земель, де велись бойові дії, неможливе через хімічне та фізичне навантаження ґрунтів. Поля, які знаходяться близько до лінії фронту, також не можуть оброблятися через постійну загрозу обстрілів та небезпечну логістику. Наразі втрачено або забруднено 20% сільськогосподарських угідь [4, 5].

Для Донецького регіону, який зіткнувся з унікальними викликами, критично важливим є наукова підтримка виробників сільськогосподарської продукції через пошук та впровадження ефективних підходів до провайдингу та трансферу наукових розробок, оскільки це є ключем до забезпечення його подальшого сталого розвитку та продовольчої безпеки. Використання інновацій відкриває нові можливості для підвищення продуктивності та стійкості сільського господарства, тому їхнє сприйняття є основою для розвитку та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. Основним механізмом для просування наукових результатів є інноваційний провайдинг та трансфер інновацій.

У цьому процесі ключову роль відіграє Донецька державна сільськогосподарська дослідна станція НААН України. Будучи єдиною науковою установою такого профілю в області, вона слугує науково-методичним центром інноваційного розвитку агропромислового виробництва всього південно-східного регіону [6]. Діяльність Станції зосереджена на створенні інноваційних технологій як у рослинництві, так і у тваринництві; виведенні нових, адаптованих до регіональних умов, сортів зернових культур; на розробці організаційних підходів та ринково-орієнтованих інструментів, які полегшують комерціалізацію наукових досягнень та на забезпеченні випробування, експериментального впровадження та консалтингового супроводу нових технологій і продукції.

Загалом науковцями станції створено понад 50 сортів сільськогосподарських культур, 21 з яких зараз перебуває в Державному реєстрі сортів рослин України (пшениця м'яка (озима) Новинка, Вежа, Юзовська, Ігрита, Диво донецьке, Перемога; ячмінь звичайний (ярий) Аверс, Щедрик, Сталий, Резерв, Реприз, Бравий, Генерал, Незламний, Шубін, Покоління, Бунчук; еспарцет Аметист донецький і Резонанс, Красень; сорго суданське Скарб Степу. Ці сорти впроваджуються в господарствах Донецької, Дніпропетровської, Закарпатської, Полтавської, Вінницької, Київської та Кіровоградської областей на основі ліцензійних договорів на передавання прав на використання сортів рослин.

В порівнянні з сортами інших селекційних установ сорти донецької селекції відзначаються більш стабільним рівнем урожайності, що дозволяє забезпечувати рентабельність посівів цієї культури навіть при гостропосушливих умовах вирощування.

Станцією проводиться вагома робота щодо вирощування та реалізації елітного насіння районаних і перспективних сортів сільськогосподарських культур. Насінневий матеріал селекції станції є найбільш затребуваним у регіоні серед агровиробників, а генетичний потенціал сортів донецької селекції стабільно забезпечує високі показники валового виробництва зерна. За 2024 рік для сортозаміни і сортооновлення в господарствах областей України було реалізовано насіння високих репродукцій – 24,5 т ячменю ярого та 85,5 т пшениці озимої. У 2025 році реалізовано 16,0 т насіння сортів ячменю ярого, 45 кг насіння сорго суданського та 16,5 т насіння пшениці озимої.

На площі 10787,9 га впроваджено 54 наукові розробки в рослинництві. Впровадження проходили «Удосконалена адаптивна технологія вирощування пшениці озимої в східній частині Північного Степу України», «Удосконалена адаптивна технологія вирощування ячменю

ярого в східній частині Північного Степу України», сорти ячменю ярого, пшениці озимої та туранської, еспарцету та ін.

Результати проведених патентно-кон'юнктурних досліджень дозволили виявити конкурентоспроможні наукові розробки. Маркетингові дослідження проводилися щодо визначення потреб виробників аграрної продукції, результати яких свідчать про значний попит на нові сорти рослин та сучасні елементи технологій їх вирощування, що підтверджує актуальність обраних напрямів наукових досліджень. Оновлений інформаційно-аналітичний банк агроінновацій ДДСДС НААН, адаптованих до умов Донецького регіону.

В умовах військової агресії та з урахуванням специфічних кліматичних і ґрунтових особливостей, трансфер інновацій у Донецькому регіоні набуває критичного значення для забезпечення продовольчої безпеки та відновлення агросектору.

Література:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
2. Володін С. А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку. Київ : ЗАТ «Нічлава», 2007. 384 с.
3. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. № 143-V. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
4. Степаненко І. Агросектор України зазнав понад 74 млрд євро збитків через війну та втратив 20% угідь. URL: <https://agroweek.com/agroekonomika/agrosektor-ukrayiny-zaznav-ponad-mlrd>
5. Продукція сільського господарства. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
6. Удовиченко С. М., Вінюков О. О., Бондарева О. Б. Інноваційна діяльність Донецької ДСД станції в реаліях війни. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* : збірник тез доповідей VIII всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 15–16 вересня 2025 р. Київ, 2025. С. 287–289.